

LAPUA

KUN VOIT VALITA *kaiken*

**9.6.2026 Palveluverkkosuunnittelun julkinen
valmistelumateriaali**

**Opetus ja pedagogiset näkökulmat, hyvinvointi, vaikutusten
ennakkoarviointi**

Nykytilanteen kuvauksessa kartoitetaan alakoulujen oppilasmäärät ja ennusteet, pedagogiset näkökulmat, henkilöstörakenne, tilahuoltopalveluiden järjestäminen, kiinteistöjen kunto ja investointitarpeet sekä koulukuljetusten järjestäminen.

Yläkoulussa opetuksen järjestämisen rakenne poikkeaa alakouluista huomattavasti siirryttäessä aineenopettajajärjestelmään. Opettajien kelpoisuudet eivät ole yhtenevät, joten yhteistä pedagogista henkilöstöä voidaan hyödyntää vain hyvin pienissä määrin. Yläkoulun oppilaiden hajauttaminen eri toimipisteisiin aiheuttaisi kohtuuttomasti haastetta työjärjestysten laatimiseen sekä tuottaisi huomattavasti matkakustannuksia sekä työajan hukkaa, kun aineenopettajien tulisi liikkua useaan toimipisteeseen koulupäivän aikana.

Tässä suunnitelmassa ei tarkastella esiopetuksen oppilaita, koska esiopetus on oma kokonaisuutensa, jota pääsääntöisesti järjestää varhaiskasvatus. Yläkoulu on rajattu pois tarkastelusta, koska myös se on oma kokonaisuuteensa.

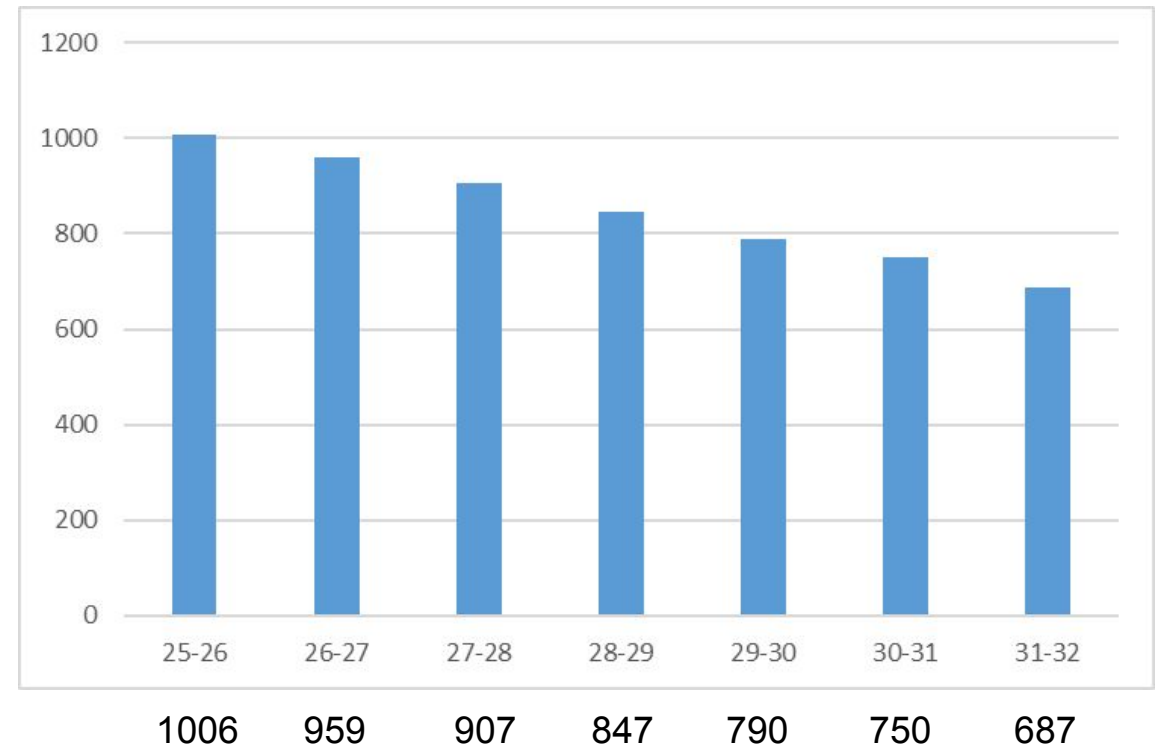
Jotta mahdollisesti lakkautettavien koulujen oppilaille voidaan esittää uudet tulevat lähikoulut, on tarkoituksenmukaista tarkastella kouluverkon tilannetta laajemmin kuin kahden tai kolmen mahdollisesti lakkautettavan koulun osalta. Nyt tehtävät päätökset heijastuvat väistämättä tuleviin kouluratkaisuihin, joten tehtävien päätösten vaikutuksia on tarkasteltava pidemmällä aikajänteellä.

Valmistelu pohjautuu kaupunginvaltuuston 8.12.2025 hyväksymiin vastaesityksiin, koskien Kauhajärven ja Männikön koulujen toiminnan lakkauttamista 1.8.2026 alkaen, myös kuntalaisaloitteessa (sivistyslautakunta § 170) olevia asioita on huomioitu valmistelussa.

Kuntaliiton arvion mukaan koululaisikäluokat (7-15-vuotiaat) pienenevät tällä vuosikymmenellä miltei kaikissa kunnissa. Kuntaliiton mukaan syntyvyyden hienoinen elpyminekään ei muuttaisi sitä, että koululaisikäluokkien koko jää nykyistä pienemmäksi.

Lapualla syntyvyys on alentunut yli kolmanneksella viimeisen kahdeksan vuoden aikana. Kun vuonna 2016 Lapualla syntyi 155 lasta, oli syntyvyys vuonna 2023 enää 101 lasta. Vuonna 2016 alakoululaisia oli Lapualla 1 136 ja määrä vähenee n. 50 oppilaalla vuosittain.

Kaavion luvut 25.2.2026 tilanteen mukaiset.

Perusopetuksessa oppilaan tulee lain mukaan saada

Joka päivä opetussuunnitelman mukaista opetusta

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea ensisijaisesti omalla lähikoulullaan

Opiskeluhuollon palveluita

Kolme faktaa koulun koosta ja resursseista

Talous

Pieni koulu on kallis per oppilas, mutta silti resurssit ovat vähäiset. Säästöt tasaantuvat vasta, kun koulu on tarpeeksi suuri.

Opettajan arki

Koulun koko vaikuttaa suoraan opettajan työmäärään. Pienissä kouluissa opettaja kantaa hallinnon ja yhdysluokkien taakan usein yksin.

Oppilaan tuki

Yli sadan oppilaan koulu pystyy tarjoamaan erityisopettajan lisäksi myös erityisluokanopettajan tukea. Tällöin myös opiskeluhuollon ja koulunkäynninohjauksen ammattilaisia on riittävästi arjessa.

Näkökulmia opetuksen järjestämisen kustannuksiin

LAPUA

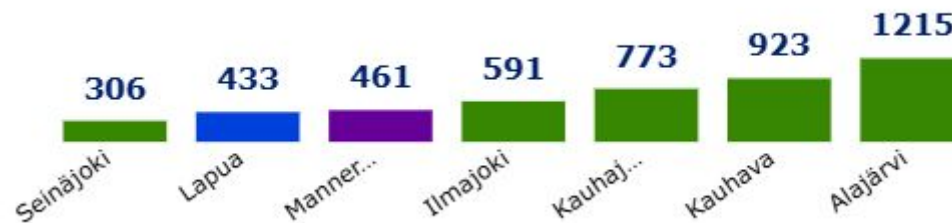
Kokonaiskustannukset (€/oppilas)

Opetuskustannukset (€/oppilas)

Majoitus- ja kuljetuskustannukset (€/oppilas)

Kiinteistöjen ylläpitokustannukset (€/oppilas)

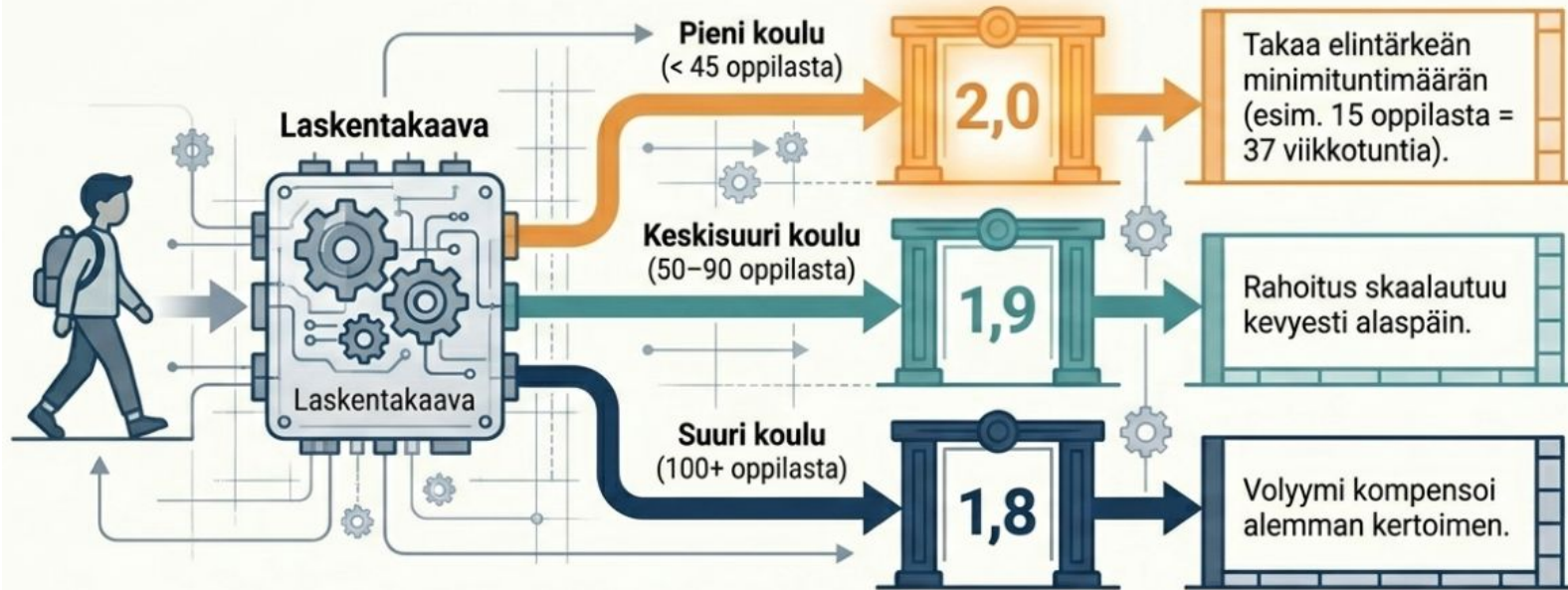

Oppilasmäärän vähentyessä kaikki koulut toimivat vajaalla täyttöasteella ja oppilaskohtainen hinta nousee

Opetushallituksen koulutusluotain
(tiedot haettu 20.5.2026),
perusopetuksen kustannukset 2024

Rahoituksen moottori: Pienet yksiköt saavat suhteessa enemmän perusresursseja

Lisäkerroin useamman kuin kahden vuosiluokan yhdysluokista

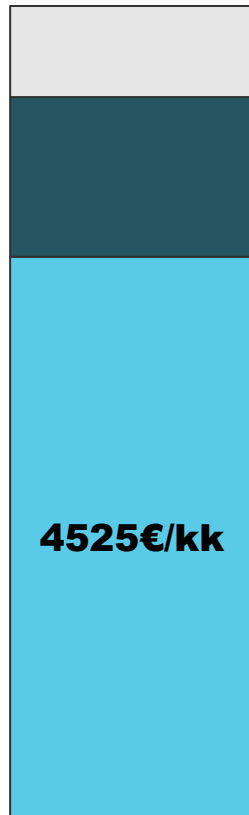
Järjestelmä on suunniteltu turvaamaan pienten kyläkoulujen perustoiminnot. Korkeampi kerroin on välttämätön, jotta koulu pystyy ylipäättään tarjoamaan vaaditut oppiaineet.

NotebookLM

Opetustuntien lisäksi opettajien palkkakustannuksia syntyy erilaista huojennuksista ja lisätehtävistä.

Pienillä kouluilla oppilaskohtainen kustannus on huomattavasti suurempi kuin isoilla kouluilla.

Opettajan keskimääräinen palkkaus (sis. sivukulut)

TVA

Huojennukset ja
lisätehtävät

24h opetusta + 3 ys-tuntia

Keskimääräinen
ylitunnin hinta 157
€/kk

Esim. yhdysluokka-
huojennus, tv-tai
av-vastaavan
tehtävät

Pienellä koululla
yhdysluokat
lisäävät
kustannuksia
huojennuksien ja
korkeamman
tuntikertoimen
kautta

Oppilasmäärän
vähentyessä tulee
haasteeksi
opettajakohtainen
tuntien vähyys (35
oppilasta -> kolme
opettajaa)

Yksikkökustannukset putoavat jyrkästi, kunnes saavutetaan 140 oppilaan kynnys

Pienimmät koulut ovat asukasta kohden kalleimpia ylläpitää. Säästövaikutus on jyrkin alle 50 oppilaan yksiköissä, mutta 140 oppilaan rajan jälkeen oppilasmäärän kasvattaminen ei enää merkittävästi laske yksikköhintaa.

Näkökulmia pedagogiikkaan

LAPUA

Opettajan työ eri kokoisissa kouluissa

	Pieni kouluyhteisö	Iso kouluyhteisö
Opettajien välinen yhteistyö	Opettajayhteisö on tiivis. Pienempi opettajajoukko vastaa opetussuunnitelman toteutumisesta (esim. välituntivalvonnat, suunnitelmien laatiminen, koulun juhlat ja retket), jolloin vastuu on laajempi.	Henkilöstö on laaja, samankaltaista tehtävää hoitavista opettajista saa kollegiaalista tukea. Vastuut jakautuvat useammalle opettajalle ja vahvuuksien hyödyntäminen mahdollistuu. Haastavissa tilanteissa vastuun jakaminen mahdollistuu.
Opetusryhmät	Heterogeenisia, enimmillään neljä vuosiluokkaa samassa luokassa. Perusopetusryhmän koko n.20 oppilasta	Muodostuvat pääasiallisesti yhden tai kahden vuosiluokan oppilaista. Perusopetusryhmän koko n. 20 oppilasta
Opetus	Opettajan opetus hajautuu usean vuosiluokan kesken.	Opettaja opettaa melko saman sisältöisesti koko oppilasjoukkoa, aikaa jää eriyttämiselle.
Resurssit	Voivat olla rajalliset esimerkiksi erityisluokkien ja opetusvälineiden suhteen. Valinnaisaineita voidaan tarjota rajoitetusti.	Erityisluokkia ja opetusvälineitä monipuolisesti. Valinnaisaineissa laaja tarjonta opettajien osaamisen ja oppilaiden mielenkiinnon mukaan.
Henkilöstön monipuolisuus	Eri ammattikuntien edustajia harvakseltaan koululla, tarpeen mukaan saatavilla	Eri ammattikuntien edustajia (koulunkäynninohjaajat, erityisluokanopettajat, opiskeluhoitohenkilöstö) päivittäin läsnä koulun arjessa
Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutuvat, pienryhmiä ja erityisluokkia ei ole.	Mahdollisuus toteuttaa monipuolista ja tiivistä tukea moniammatillisesti. Kaikki nykylainsäädännön mukaiset oppilaskohtaiset tukitoimet saatavilla.
Rehtori rooli	Rehtori on ensisijaisesti luokanopettaja. Tehtävät ja vastuut ovat samat kuin virkarehtorilla (esim.suunnitelmat, varautuminen, talous, Primus, Populus)	Rehtori on ensisijaisesti johtaja. Rehtori opettaa sovitun vuosiviikkotuntimäärän.

HUOM! Isompi koulu ei automaattisesti tarkoita isompaa luokkakokoa.

Tuen ja opiskeluhuollon järjestäminen

Kouluilla tulee olla riittävä määrä henkilökuntaa

Kaikilla kouluilla annetaan ryhmäkohtaista tukea ja “kevyintä” oppilaskohtaista tukea

Erityisluokanopettajan antamaa opetusta järjestään isoimmilla kouluilla (yli 100 oppilasta)

Opiskeluhuollon henkilöstön resurssi jakautuu suositusmitoituksen mukaisesti, jolloin pienellä koululla he toimivat hyvin rajallisen ajan. Hyvinvointialue vastaa opiskeluhuollon palveluista.

Oppilaskohtaisen tuen arvio ja suunnitelma kouluittain 31.5.2026

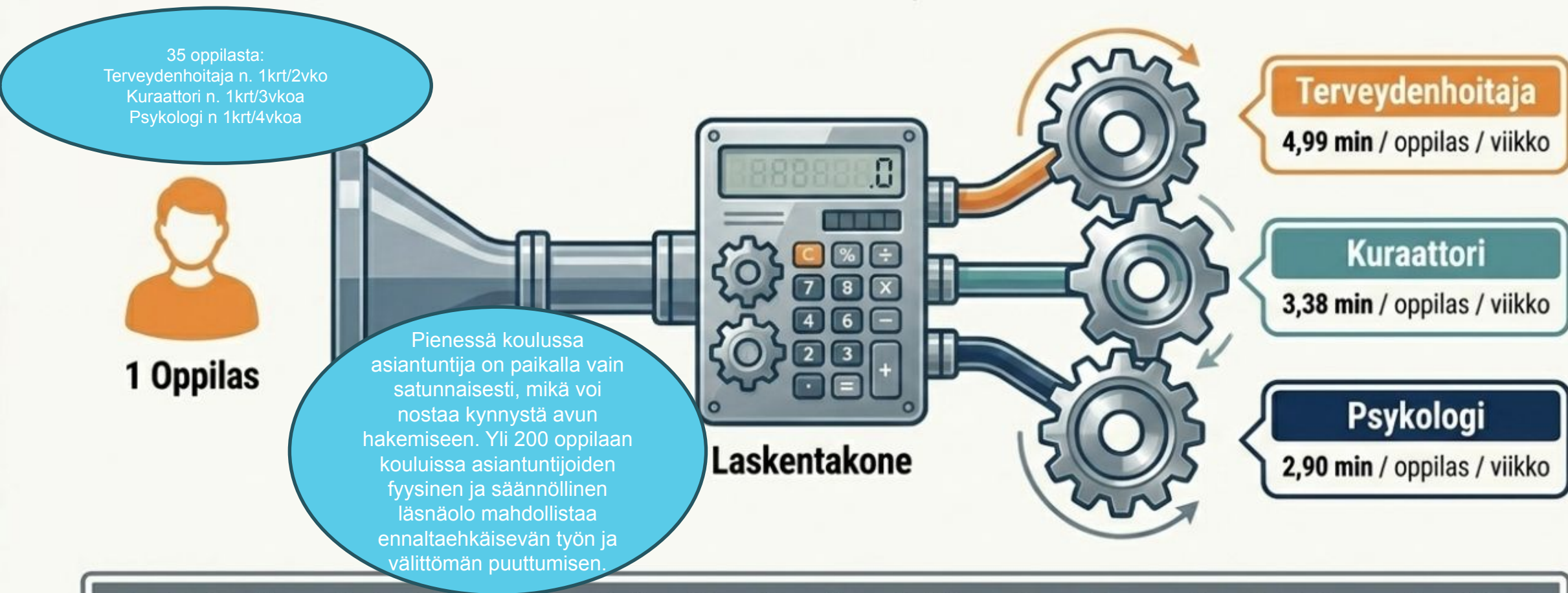
Oppimisen tuen piirissä olevat perusopetuksessa (2025)

Koulun koolla ei ole merkitystä tuen tarpeeseen

Pienillä kouluilla ei voida tarjota erityisluokanopettajan tukea lisäämättä resurssia suhteettoman paljon

Oppilashuollon kylmä matematiikka perustuu sekunteihin ja minuutteihin

Oppilashuollon palvelut jakautuvat täysin lineaarisesti oppilasmäärän mukaan. Resurssin suhdeluku on täsmälleen sama jokaiselle lapselle, riippumatta koulun koosta tai sijainnista. Mutta miltä tämä näyttää käytännössä?

Yhteenvetoa

Taloudellisesti edullisinta ja monimuotoisinta on järjestää opetus yli 140 oppilaan koulussa.

Pedagogisesti n. 55 oppilaan koulussa voidaan vielä toteuttaa opetussuunnitelman mukaista ja pedagogisesti monimuotoista opetusta. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki sekä opiskeluhuollon palvelut jäävät vajavaisiksi.

35 oppilaan koulussa voidaan antaa välttämätön opetus, mutta taloudellisen ja pedagogisen laadun kannalta joudutaan tekemään huomattavia kompromisseja. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki sekä opiskeluhuollon palvelut jäävät vajavaisiksi.

Skenaariot

LAPUA

Skenaariovertailun vaihtoehdot

Skenaariovertailussa tarkastellaan seuraavia skenaarioita (1.8.2027 alkaen):

Skenaario 0: Nykyinen palveluverkko säilyy

- Perusopetuksen palveluverkko säilyy nykyisen laajuisena, ja toiminta jatkuu kaikissa 11 alakoulussa.

Skenaario 1: Palveluverkko keskittyy

- Palveluverkkoa keskitetään suurempiin yksiköihin, jolloin alakouluja säilyy koko kaupungin alueella 5 kappaletta.

Skenaario 2: Palveluverkko tiivistyy

- Palveluverkkoa tiivistetään yhdistämällä kyläkouluja toisiinsa, jolloin alakouluja säilyy 8 kappaletta.

Säästöpotentiaali opetuksesta

Skenaario 0 (11 alakoulua):

Opetuksen kokonaiskustannukset laskevat oppilasmäärän laskiessa, mutta pienten koulujen osalta oppilaskohtainen kustannus kasvaa kiinteiden kulujen jakautuessa yhä pienemmälle oppilasmäärälle.

Skenaario 1 (5 alakoulua): opetus 254 530€/vuosi+rehtorikorvaukset 49 970€/vuosi = 304 500€/vuosi

Opetuksen kokonaiskustannukset laskevat oppilasmäärän laskiessa ja lisäksi säästöä syntyy pienten koulujen hallinnollisten kustannusten sekä lisätehtävien ja huojennusten vähentyessä. Lisäksi poistuu pienten koulujen korkeampi tuntikerroin ja lisäkehys useamman luokan yhdysluokkiin.

Skenaario 2 (8 alakoulua): opetus 94 270€/vuosi+rehtorikorvaukset 26 610€/vuosi = 120 880€/vuosi

Opetuksen kokonaiskustannukset laskevat oppilasmäärän laskiessa ja lisäksi säästöä syntyy pienten koulujen hallinnollisten kustannusten sekä lisätehtävien ja huojennusten vähentyessä. Lisäksi pienenee pienten koulujen korkeampi tuntikerroin ja lisäkehys useamman luokan yhdysluokkiin. Säästöpotentiaali pienenee, kun oppilasmäärät vähenevät.

Vaikutusten ennakkoarviointi

LAPUA

Lapsivaikutukset

LAPUA

Lasten, huoltajien ja opetushenkilöstön kuuleminen

Maalis-huhtikuu
2026

Tavoite: Kartoittaa perheiden arkea ja pedagogisia näkemyksiä päätöksenteon tueksi.

Menetelmä: Kohderyhmittäin suhteutetut sähköiset Webropol-kyselyt.

Kohderyhmät ja osallistuminen:

- Oppilaat (1.–6. lk): Kuuleminen koulupäivän aikana opettajan tuella sekä piirtämismahdollisuus → **774 kyselyvastausta ja noin 150 piirustusta**
- Huoltajat: Sähköinen kysely Wilma-viestillä kaikille alakoululaisten perheille → **234 vastausta**
- Opetushenkilöstö: Asiantuntijakysely opetuksen edellytyksistä ja pedagogisesta laadusta → **53 vastausta**

Kuulemisten analyysi muodostaa teoriatiedon ja hyvinvointikyselyn 2026 tulosten ohella [lapsivaikutusten arvioinnin raportin](#).

Lapsivaikutukset: Skenaario 0 (11 alakoulua)

Vahvuudet:

- Tiivis yhteisöllisyys, tuttuus ja eri-ikäisten lasten luonteva yhteistyö.
- Yhdysluokkaopetuksessa pedagogisia hyötyjä (kun kyse on korkeintaan 2 vuosiluokan/opetussuunnitelman yhdistämisestä)
- Lähes puolet pienien koulujen oppilaista kulkee kouluun itsenäisesti kävellen tai pyörällä
- Koulu toimii kylän elinvoiman, harrastusten, yhteisöllisyyden keskuksena ja uusien asukkaiden houkuttimena

Haasteet:

- Oppilasmäärien vähentyessä syntyy suuria, pedagogisesti raskaita yhdysluokkia.
→ opetussuunnitelman mukainen opetus ja tuki vaarantuvat
- Rajalliset tuen ja oppilashuollon resurssit, kerhojen/iltapäivätoiminnan järjestäminen ei mahdollista.
- Vanhahkojen rakennusten ylläpitokustannukset ovat korkeat ja vaikeasti ennustettavat.

Riskinhallinta: Tiimiopettajuus, avustajaresurssit, päätökset asumisrauhan takaamiseksi.

Lapsivaikutukset: Skenaario 1 (5 alakoulua)

Vahvuudet:

- Pääasiassa samanikäisistä koostuvat opetusryhmät, maltilliset ryhmäkoot
- Moniammatillinen tuki, tuen resurssit ja oppilashuolto ovat arjessa päivittäin saatavilla.
- Laajemmat kaveriverkostot ja paremmat vertaistuen mahdollisuudet vähemmistöryhmille.
- Itsenäisen kulkemisen mahdollisuus säilyy sillä suurella enemmistöllä oppilaita, jotka asuvat valmiiksi taajama-alueilla.
- Tuo kunnan talouteen vakautta ja pitkäikäistä palveluvarmuutta.

Haasteet:

- Muutosvaihe aiheuttaa lapsissa jännitystä, “ison koulun pelkoa” ja huolta oppilastuntemuksen katoamisesta.
- Koulumatkojen pidentyminen vähentää kylien oppilaiden hyötyliikuntaa kuljetusten lisääntyessä.
- Koulun lakkauttaminen voi hidastaa perheiden muuttoa kylille ja laskea kiinteistöjen arvoa.

Riskinhallinta: Pitkäkestoiset tutustumiset, luokkien ja kaveriporukoiden siirtymät yhdessä, sujuvat kuljetusaikataulut

Lapsivaikutukset: Skenaario 2 (8 alakoulua)

Vahvuudet:

- Tasapainottaa taloudellisia säästötarpeita, mutta säilyttää samalla osan lähipalveluista sekä kylien elinvoimasta.
- Jäljelle jäävät yksiköt saadaan turvattua ja uudet muutostarpeet pysäytettyä useaksi vuodeksi. Tuo palveluverkkoon ennakoitavuutta.
- Suuremmat lapsiryhmät helpottavat opetuksen järjestämistä ja parantavat oppilaiden mahdollisuuksia löytää samanikäistä ja -henkistä seuraa.
- Siirtyminen keskikokoiseen kouluun koetaan oppilaiden ja huoltajien keskuudessa vähemmän jännittävänä kuin siirtymät taajaman suurimpiin yksiköihin.

Haasteet: Riski tiettyjen kylien elinvoiman heikentymiseen, siirtyvien oppilaiden koulumatkojen pidentyminen.

Riskinhallinta: Huolellinen kuljetussuunnittelu, tavoitteellinen ryhmäyttäminen

Lapsivaikutukset: Päätöksenteossa huomioitavaa

Koulun koon vaikutus arkeen:

- Lapuan kaikki nykyiset koulut ovat joko pieniä tai keskikokoisia; mikään skenaario ei synnytä “massayksiköitä”.
- Oppilaat tuntevat olonsa yhtä turvalliseksi ja opettajien kohtelun tasapuoliseksi koulun koosta riippumatta. Kiusaaminen ei ole tilastollisesti yleisempää suuremmissa kouluissa, vaikka ennakko-oletukset niin väittävät.
- Lasten kouluarjelle merkityksellisintä on kaverit, leikit ja koulun puitteiden innostavuus, koulun koosta riippumatta.

Keskeiset suositukset jatkoon:

- Päätösten on oltava pitkäjänteisiä, jotta vältetään epätietoisuuden jatkumiselta ja yksittäisen oppilaan toistuvilta koulunvaihdoin alakoulun aikana.
- Opetusryhmien muodostamisessa tulee aina hyödyntää opettajien pedagogista asiantuntemusta.
- Skenaariosta riippumatta on varmistettava riittävä opettaja- ja avustajaresursointi sekä tuettava henkilöstön jaksamista.
- Kodin ja koulun välisen rakentavan yhteistyön luomiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

An aerial photograph of a town in Lapua, Finland, during winter. The town is covered in snow, with buildings and trees visible. A river flows through the foreground, reflecting the sunset sky. The sky is a mix of orange, pink, and purple. The town has a mix of residential and industrial buildings, with some smoke rising from a factory in the background. The overall scene is peaceful and scenic.

Vaikutukset kyläyhteisöihin ja kylien elinvoimaan

LAPUA

Vaikutukset kyläyhteisöön ja elinvoimaan

Skenaario 0 (11 alakoulua):

Lähipalveluiden pysyvyys vahvistaa kylien identiteettiä, ylläpitää paikallista talkoohenkeä ja houkuttelee nuoria perheitä. Pitkän aikavälin haasteena on kuitenkin väestökehityksen tuoma epävarmuus, joka heikentää ratkaisun pysyvyyttä ja ennakoitavuutta.

Skenaario 1 (5 alakoulua):

Keskittäminen lisää pitkäaikaista vakautta ja elinvoimaa koko kaupungin tasolla. Kylien riskinä on väestön ikääntyminen ja muuttoliikkeen hidastuminen. Koska kaupunki ei voi taloudellisesti ylläpitää tyhjiä kiinteistöjä, koulujen säilyttäminen kyläkeskuksina edellyttää tilojen siirtämistä uuteen omistukseen yhteisöllisin ratkaisuin.

Skenaario 2 (8 alakoulua):

Ratkaisu turvaa jäljelle jäävien pienten/keskikokoisten koulujen toiminnan ja alueellisen elinvoiman useaksi vuodeksi eteenpäin. Niillä alueilla, joista koulu lakkautetaan, paikallinen yhteisöllisyys voi heikentyä ja kiinteistöjen arvo laskea skenaario 1 mukaisesti.

Koulujen lakkauttamisen vaikutukset yritysalueen elinvoimaan

- Alueen elinvoima on yritystoimintaa elinvoiman perustana, osaavaa työvoimaa, yhteistyötä ja verkostoja, vetovoimaa ja elämänlaatua, toimivaa julkista sektoria, kehittyvää yritystoimintaa ja positiivista ilmapiiriä.
- Yritykset luovat työpaikkoja, kasvua ja verotuloja kunnille. Yritykset luovat voimavaroja, joita kunnat tarvitsevat palveluidensa rahoittamiseen ja vetovoimansa vahvistamiseen.
- Kuntabarometri on Suomen Yrittäjien ja Taloustutkimuksen joka toinen vuosi toteuttama laaja kyselytutkimus, joka mittaa kuntien ja yrittäjien välistä yhteistyötä sekä elinkeinopolitikan tilaa.
 - Kunta on vetovoimainen asuinpaikka, Lapua ka 3,56 (kaikki 3,07)
 - Alakoulujen palveluverkko ei suoranaisesti vaikuta yritysalueen elinvoimaan. Yritysten kannalta olennaisempia ovat mm. elinkeinopalvelut, hankinnat, kunnan päätöksenteon avoimuus ja tehokkuus, ...
- Työssäkäyntialue on noin tunnin ajomatkan (80 km) säteellä sijaitseva alue.
 - Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työssäkäyntialueista: Lapua : Alahärmä, Alajärvi, Ilmajoki, Isokyrö, Kauhava, Kortesjärvi, Kuortane, Lappajärvi, Lapua, Nurmo, Seinäjoki, Vimpeli, Ylihärmä, Ylistaro
- Invest Lapuan toimittaman selvityksen mukaan yrityksiä on seuraavasti:
 - Kauhajärvi 31 kpl, Karhunkylä 39 kpl, Hellanmaa 40 kpl

LAPUA

KUN VOIT VALITA *kaiken*

Lapuan kaupunki

Valtuustontie 8

62100 LAPUA

etunimi.sukunimi@lapua.fi